

KHALED
HOSSEINI

LOVEC
DRAKŮ

LOVEC DRAKŮ

KHALED HOSSEINI

Přeložila Eva Kondrysová

The Kite Runner

Czech edition © Argo, 2016

Copyright © 2003 TKR Publications, LLC

Translation © Eva Kondrysová, 2016

Cover art © Robin Brichta, 2016

ISBN 978-80-257-1969-5 (váz.)

ISBN 978-80-257-2043-1 (e-kniha)

Tuto knihu věnuji Harisovi a Farah,
kteří jsou světlem mých očí,
a dětem z Afghánistánu.

PŘEDMLUVA K DESÁTÉMU VÝROČÍ PRVNÍHO VYDÁNÍ

Když jsem v březnu 2001 začal psát *Lovce draků*, chtěl jsem si odvyprávět příběh, který mi vzklíčil v hlavě, o dvou klucích, jednom vnitřně rozpolceném, citově i morálně nejistém, a druhém čistém, věrném, hodném a poctivém do morku kostí. Věděl jsem, že jejich přátelství špatně skončí a že to hluboce ovlivní jejich životy. Ale přijít na to, proč a jak, to bylo to, co mě pohánělo, co mě drželo u psaní. Věděl jsem, že *Lovce draků* musím napsat, ale myslel jsem si, že ho píšu sám pro sebe.

Dovedete si tedy představit, jak moc mě překvapilo přijetí, kterého se mu od jeho vydání dostalo po celém světě. Případá mi neuvěřitelné, že dostávám dopisy z Indie, Jižní Afriky, Tel Avivu, Sydney, Londýna i Arkansasu, od čtenářů, kteří mi píší, jak jsou nadšení. Mnozí chtějí do Afghánistánu poslat peníze, někteří dokonce adoptovat afghánského sirotka. Na těch dopisech je vidět, jak literatura dokáže lidi spojovat, a jak univerzální jsou některé lidské city a zážitky: stud, pocit viny, lítost, přátelství, láska, odpuštění či pokání.

Mé dětství bylo tomu Amírovu v mnoha ohledech podobné, takže už dávno vím, jak život dokáže inspirovat a utvářet literaturu, ale od té doby, co jsem dopsal *Lovce draků*, si snad ještě víc uvědomuji, jak literatura dokáže ovlivnit život – čtenářů, a dokonce i autora. V březnu roku 2003, kdy byl román po korekturách a v tisku, jsem se poprvé po sedmadvaceti letech vrátil do Kábulu. Přestože první dvě třetiny *Lovce draků* vycházely ze zkušeností mé vlastní rodiny, nejdřív v Afghánistánu a potom v Kalifornii, napsal jsem tuhle cestu domů do Afghánistánu pro svého literárního hrdinu dřív, než

jsem ji sám vykonal. Opustil jsem Afghánistán jako jedenáctiletý hubený sedmák a zpátky jsem se vracel jako osmatřicetiletý lékař, spisovatel, manžel a dvojnásobný otec.

Vzhledem k těmto neobvyklým okolnostem získal můj dvou-týdenní pobyt v Kábulu až neskutečný nádech, protože jsem den co den viděl místa a věci, jež jsem už předtím zahlédl v duchu, Amírovýma očima. Ve chvíli, kdy se Amírovy myšlenky staly mými vlastními, se mi vybavilo několik řádků z *Lovce draků*: „Sblížení s tou dávnou zemí, které jsem prožíval... mě překvapilo.... Myslel jsem, že jsem si rodnou zemi vymazal z paměti. Ale nevymazal.... Možná si ani Afghánistán nevymazal z paměti mne.“ O psaní se říká, že píšete o tom, co jste zažili. Já jsem měl zažít to, o čem už jsem napsal.

Hranice mezi Amírovými a mými vzpomínkami se brzy začala stírat. Amír prožíval moje vzpomínky na stránkách *Lovce draků* a já teď ke svému překvapení zjistil, že prožívám ty jeho.

Ale snad nikde se literární fikce a život nestřetly závažněji, než když jsem našel otcův starý dům ve Vazír Akbar Chán, dům, kde jsem vyrůstal, zrovna tak jako Amír znovu objevil dům svého báby v té samé čtvrti. Trvalo mi tři dny, než jsem ho našel – neměl jsem adresu a okolí se změnilo k nepoznání – ale pátral jsem dál, až jsem zahlédl známé oblouky nad bránou.

Mohl jsem se po našem starém domě projít – pandžšířští vojáci, kteří tam bydleli, byli tak laskaví, že mi tuto nostalgickou prohlídku umožnili. Zjistil jsem, že stejně jako v Amírově rodném domě barvy vybledly, trávník uschl, stromy zmizely a zdi se rozpadají. I mě udivilo, o co menší dům ve skutečnosti byl oproti tomu, jak jsem si jej nadlouho uchovával ve vzpomínkách. A když jsem prošel vstupní branou, přísahám, že jsem na příjezdové cestě uviděl loužič-

ku oleje jako Rorschachovu skvrnu, stejně jako Amír v otcovském domě. Když jsem se loučil a děkoval vojákům, uvědomil jsem si ještě něco: citový dopad toho, jak jsem našel svůj rodný dům, by býval ještě mnohem větší, kdybych *Lovce draků* nenapsal. Už jsem si tím koneckonců jednou prošel. Stál jsem vedle Amíra v bráně *jeho* otcovského domu a pocítoval *jeho* ztrátu. Sledoval jsem ho, jak pokládá ruce na zrezivělé tepané mříže, a společně jsme obhlíželi propadlou střechu a drolící se schodiště k hlavnímu vchodu. Díky tomu, že jsem tu scénu napsal, nebyl už můj vlastní zážitek natolik intenzivní. Řekněme, že umění vzalo životu vítr z plachet.

Od vydání *Lovce draků* uplynulo už deset let. Pořád tu knížku mám rád. Mám ji rád tak, jako byste měli rádi své nezvedené, neohrabané, neposlušné a nešikovné, ale v jádru hodné dítě s velkým srdcem. A její přijetí ve světě za těch deset let od jejího vydání mě nepřestává ohromovat. Coby spisovatele mě nesmírně těší, když příběh čtenáře osloví, když reagují na zápletky a obraty v ději, na postavy, Amíra sužovaného pocitem viny i čistého a k smrti odsouzeného Hassana. Coby Afghánec jsem poctěn, když mi čtenáři říkají, že jim tato kniha Afghánistán oživila. Že už to pro ně nejsou jen jeskyně Tóra Bóra, makové lány a Usáma bin Ládin. Je to opravdu čest, když mi čtenáři říkají, že jim *Lovec draků* pomohl dát Afghánistánu lidskou tvář a že už mou rodnou zemi nevnímají jen jako další nešťastnou, chronicky problémovou a postiženou zemi. Doufám, že to bude platit i pro vás.

Jako vždycky vám děkuju za podporu i důvěru.

Khaled Hosseini

Prosinec 2001

Tím, čím jsem dnes, jsem se stal ve dvanácti letech, jednoho studeného a zamračeného zimního dne roku 1975. Pamatuji se přesně na tu chvíli, kdy jsem se krčil za pobořenou hliněnou zídkou a nakukoval do uličky poblíž zamrzlého potoka. Stalo se to už dávno, ale zjistil jsem, že není pravda, co se říká o minulosti, totiž že se dá pohřbít. Protože minulost se vydere ven. Když se teď ohlížím nazpět, uvědomuji si, že nakukuji do té opuštěné uličky celých posledních šestadvacet let.

Jednoho dne loni v létě mi zatelefonoval přítel Rahím Chán z Pákistánu. Požádal mě, abych ho navštívil. Jak jsem stál v kuchyni se sluchátkem u ucha, věděl jsem, že mne nevolá jen Rahím Chán. Že volá má minulost neodčiněných hříchů. Zavěsil jsem a šel se projít podél jezera Spreckels na severním okraji parku u Golden Gate. V začínajícím odpoledni jiskřilo slunce na hladině, kde pluly tucty malých lodiček, poháněných svěžím větříkem. Vzhlédl jsem k nebi a spatřil dva papírové draky, červené s dlouhými modrými ocasy, vznášející se vysoko ve vzduchu. Tančily nad stromy v západní části parku, nad větrnými mlýny, pluly vedle sebe jako dvě oči shlížející na San Francisco, město, které teď nazývám domovem. A náhle mi v hlavě zašeptal Hasanův hlas: *Pro tebe třeba tisíckrát*. Hasan se zaječím pyskem, lovec papírových draků.

Usedl jsem v parku na lavičku u smuteční vrby. Přemýšlel jsem o něčem, co prohodil Rahím Chán těsně předtím, než zavěsil, skoro jako by ho to napadlo až dodatečně. *Je tu možnost, jak všechno*

napravit. Zahleděl jsem se na ty dva draky. Pomyslel jsem na Hasana. Pomyslel jsem na svého bábu. Na Alího. Na Kábul. Pomyslel jsem na to, jak jsem žil, dokud nenadešla zima roku 1975, která všechno změnila. A způsobila, že jsem tím, čím jsem dnes.

Jako kluci jsme s Hasanem často vylezli na některý z topolů u příjezdové cesty k našemu domu a zlobili sousedy tím, že jsme jim rozbitým zrcátkem posílali do oken prasátka. Sedávali jsme proti sobě na dvou větvích vysoko v koruně stromu, klátili nohama, kapsy plné sušených moruší a ořechů. S tím zrcátkem jsme se střídali a přitom chroupali moruše, házeli je po sobě, šklebili se a chechtali. Dodnes vidím v duchu před sebou Hasana na tom stromě, slunce probleskuje listím a dopadá na jeho téměř dokonale kulatý obličej, který připomínal čínskou loutku vyřezanou z tvrdého dřeva: plochý, široký nos, zkosené úzké oči jako dva bambusové lístky, a ty oči měnily barvu podle světla a bývaly zlaté, zelené, dokonce i safírové. Dodnes vidím jeho drobné, nízko posazené uši a špičatou bradu, kousek masa, jakoby dodatečně připlácnutý stvořitelem. A rozštěpený ret, těsně vlevo od středu, kde čínskému řezbáři ujelo dláto anebo už byl unavený a nedával pozor.

Občas jsem Hasana na tom stromě přemluvil, aby střílel z praku ořechy po sousedovic jednoookém vlčákovi. Hasan nikdy nechtěl, ale když jsem naléhal, moc naléhal, tak mi vyhověl. Hasan mi nikdy nic neodepřel.

A tím prakem vládl mistrně. Kdykoliv nás Hasanův otec Alí takhle přistihl, rozzlobil se, tedy nakolik toho byl při své laskavé povaze schopen. Pohrozil nám prstem a přikázal slézt ze stromu. Sebral nám zrcátko a pověděl, co mu říkala jeho matka, že ďábel také pouští zrcátkem prasátka a dělá to proto, aby rušil muslimy při modlitbách. „A ještě se tomu směje,“ dodal vždycky a zamračil se přitom na syna.

„Já vím, tatínku,“ zamumlal Hasan a sklopil oči. Ale nikdy na mě nežaloval. Nikdy neřekl, že s tím zrcátkem i střílením ořechů na sousedovic psa jsem si to vyzpomněl já.

Topoly lemovaly příjezdovou cestu dlážděnou červenými cihlami, která vedla ke kované bráně. Za ní pokračovala k otcovu sídlu, kolem levé strany domu a končila na zadním dvoře.

Všichni říkali, že můj otec, můj bába, postavil nejkrásnější dům ve Vazír Akbar Chán, nové čtvrti boháčů v severní části Kábulu. Někteří se domnívali, že je to nejpěknější dům v celém Kábulu. Široké vstupní prostranství lemované růžovými keři vedlo k rozlehlé vile s mramorovými podlahami a širokými okny. Složitou mozaikovou dlažbu do čtyř koupelen vybíral bába sám v Isfahánu. Stěny zdobily zlatem vyšíváné tapisérie, které bába koupil v Kalkatě, a z klenutého stropu visel křišťálový lustr.

Nahoře v patře byl můj pokoj, bábova ložnice a jeho pracovna, známá také jako „kuřácký pokoj“, nasáklá vůní tabáku a skořice. Bába a jeho přátelé tam odpočívali v černých kožených klubovkách poté, co jim Alí naservíroval večeři. Nacpali si dýmky – jenže bába vždycky říkal, že dýmky „nakrmí“ – a probírali pak svá tři oblíbená témata: politiku, obchod a fotbal. Někdy jsem bábu prosil, abych mohl zůstat s nimi, ale bába si vždycky stoupl do dveří. „Běž pryč,“ řekl. „Teď nadešla hodina dospělých. Vem si knížku a čti si.“ Zavřel mi dveře před nosem a já si jen lámal hlavu, proč vždycky nastává hodina dospělých. Sedával jsem za těmi dveřmi, kolena u brady. Někdy jsem tam vydržel i hodinu nebo dvě a poslouchal, jak se uvnitř smějí a povídají si.

Salon v přízemí měl stěnu do oblouku a na ní skříňky na míru. Uvnitř byly vystavené rodinné fotografie: na starém zrnitém snímku z roku 1931 stál můj dědeček s králem Nádirem Šáhem (bylo to dva

roky předtím, než ho zavraždili) nad střeleným jelenem, lovecké boty až ke kolenům, pušky přes ramena. Byl tam také svatební portrét mých rodičů, bába, fešný ženich v černém, a maminka jako usměvavá mladá princezna v bílém. Na jednom obrázku stál bába se svým nejlepším přítelem a obchodním společníkem Rahímem Chánem před naším domem, ale ani jeden se neusmíval – já jsem na té fotografii jako miminko a bába mě chová, vypadá unaveně a smutně. Svírá mě v náručí, ale já se chytám malíčku Rahíma Chána.

Zahnutá stěna končila u jídelny, v jejímž středu stál mahagonový stůl, kde mohlo pohodlně zasednout třicet hostů – a vzhledem k otcově zálibě v extravagantních večírcích také pomalu každý týden zasedlo. Na druhé straně jídelny byl vysoký mramorový krb, z něhož se v zimě neustále šířila oranžová záře ohně.

Velké posuvné skleněné dveře vedly na půlkruhovitou terasu, odkud byl výhled na hektarový pozemek a třešňový sad. Bába s Alím vysadili podél východní zdi záhonky se zeleninou: byla tam rajská jablíčka, máta, papriky a řádka kukuřice, která nikdy pořádně nevzešla. Hasan a já jsme tomu říkali „zeď kukuřičných mrzáčků“.

V jižním cípu zahrady pod stinnou japonskou mišpulí bylo ubytované služebnictvo: v malé hliněné chatrči žil Hasan se svým otcem.

V téhle chatrči se Hasan v zimě 1964 narodil, přesně rok poté, co moje maminka zemřela, když dala život mně.

Za osmnáct let, která jsem v otcově domě prožil, jsem do Hasanova a Alího obydlí zavítal jen párkrát. Jakmile slunce zapadlo za hory a naše hry pro ten den skončily, Hasan a já jsme se rozešli. Já se ubíral kolem růžových keřů do bábova sídla a Hasan do hliněné chatrče, kde se narodil a kde od té doby s otcem žil. Pamatuji se, že v skromné místnosti bylo čisto a že ji matně osvětlovaly dvě

petrolejky. U protilehlých zdí ležely dvě matrace a mezi nimi prošlapaný koberec s herátským vzorem, na okrajích roztřepený, stála tam i třínohá stolička a v koutě dřevěný stůl, kde si Hasan kreslil. Zdi byly holé, až na jediný goblén vyšívaný korálky, které tvořily nápis *Alláhu akbar*. Bába jej Alímu přivezl z cesty do Mašhadu.

V této malé chatrči Hasanova matka Sanaubar onoho chladného zimního dne roku 1964 porodila. Zatímco moje matka po porodu vykrvácela, Hasan o tu svou přišel ani ne týden po narození. Přišel o ni za okolností, které většina Afghánců považuje za horší úděl než smrt: utekla s tlupou potulných zpěváků a kejklířů.

Hasan o matce nikdy nemluvil, jako by nikdy neexistovala. Často jsem uvažoval, jestli si v duchu představuje, jak vypadá, kde asi je. Přemýšlel jsem, jestli by se s ní chtěl sejít. Jestli po ní úpěnlivě touží, jako jsem já toužil po mamince, kterou jsem nepoznal. Jednoho dne jsme se z otcova domu vypravili do kina Zajnab na nový iránský film a vzali to zkratkou kolem kasáren u střední školy Istiklál – bába nám zakázal tamtudy chodit, jenomže tenkrát byl právě s Rahímem Chánem v Pákistánu. Přelezli jsme plot kolem vojenských baráků, přebrodili potůček a ocitli se na otevřeném prostranství, kde práchnivěly staré vyřazené tanky. Ve stínu těch tanků seděla skupinka vojáků, kouřili a hráli karty. Jeden voják nás zahlédl, šfouchl loktem do souseda a zavolal na Hasana.

„Hej, ty tam!“ oslovil ho. „Tebe znám.“

Nikdy předtím jsme ho neviděli. Byl to podsaditý chlap s oholenou hlavou a zarostlou černou bradou. Šklebil se na nás tak potouchle, že jsem dostal strach. „Jdem, nevšímej si ho,“ zašeptal jsem Hasanovi.

„Ty kluku hazárská! Koukej se na mě, když s tebou mluvím!“ křičel voják. Podal cigaretu sousedovi a spojil palec a ukazovák

jedné ruky do kruhu. Prostředníkem druhé ruky do toho kruhu píchl. A píchal sem a tam. Sem a tam. „Znal jsem tvou mámu, víš? Znal jsem ji moc dobře. Přefíknul jsem ji zezadu támhle u potoka.“

Vojáci se rozesmáli. Jeden zapištěl. Řekl jsem Hasanovi, ať jde, ať se nezastavuje.

„Ta vám má tak rozkošnou těsnou kundičku!“ vykládal voják ostatním, plácal si s nimi a všichni se chechtali. Později ve tmě, když už film začal, jsem zaslechl, jak Hasan vedle mě vzlyká. Slzy se mu koulely po tvářích. Natáhl jsem se k němu, vzal ho kolem krku a přitiskl k sobě. Položil mi hlavu na rameno. „S někým si tě spleť,“ zašeptal jsem mu. „Spleť si tě s někým jiným.“

Slyšel jsem, že se nikdo ani moc nedivil, když Sanaubar utekla. Lidé spíš kroutili hlavami, když si Alí, muž, jenž uměl z paměti odříkávat Korán, vzal Sanaubar, ženu o devatenáct let mladší, krásnou, ale všeobecně známou povětrnici, která své nechvalné pověsti nezůstávala nic dlužna. Byla stejně jako Alí šíitská muslimka a etnicky také patřila k Hazárům. Byla i Alího sestřenice, a tudíž logicky přicházela v úvahu jako manželka. Avšak krom těchto předpokladů měli Alí a Sanaubar málo společného, a už vůbec ne co do vzhledu. Zatímco Sanaubařiny jiskrné zelené oči a šelmovská tvářička sváděla, jak kdekdo věděl, muže ke hříchu, Alí trpěl vrozeným ochrnutím dolních mimických svalů a kvůli tomu se nemohl usmát a měl trvale zachmuřený výraz. Bylo zvláštní vidět Alího s kamennou tváří šťastného nebo smutného, protože pouze v jeho šikmých očích se zaleskl úsměv nebo vzedmul žal. Říká se, že oko je do duše okno. Rozhodně to platilo u Alího, který nemohl city projevit jinak než očima.

Slychal jsem, že Sanaubar svou vyzývavou chůzí a rozhoupavými boky vzbuzovala v mužích prostopášné představy. Alímu

zůstala po obrně pravá noha zkroucená, vyschlá, byla to vlastně jen kost potažená popelavou kůží s tenounkou vrstvou svalů vespod. Vzpomínám si, jak mne jednou vzal Alí na bazar, to mi bylo asi osm, koupit *nán*. Kráčel jsem za ním a opičil se po něm. Pozoroval jsem, jak jeho vyzáblá noha při každém kroku opiše oblouk a celé tělo se mu nebezpečně naklání doprava, než chodidlo došlápne na zem. Vypadalo to jako zázrak, že se při každém kroku nepřekotí. Když jsem to po něm zkusil, div jsem se neskulil do příkopu. Až jsem se z toho rozesmál. Alí se ohlédl a viděl, že se po něm opičím. Nic mi neřekl. Ani tenkrát, ani jindy. Šel prostě dál.

Alího se pro jeho tvář a chůzi některé mladší děti z okolí bály. Ale skutečné trápení míval se staršími dětmi. Honily se za ním, posmívaly se mu, když kulhal kolem. Někdy na něho volaly *babalú*, chromajzle. „Hej, babalú, koho jsi dneska sežral?“ pokřikovaly za sborového smíchu. „Koho jsi sežral, ty ploskonosý babalú?“

Říkaly mu ploskonosý, protože jak Alí, tak Hasan měli typické hazárské mongoloidní rysy. Dlouhá léta jsem o Hazárech věděl jen tolik, že jsou to potomci Mongolů a že vypadají trochu jako Číňané. Ve školních učebnicích se o nich skoro nepsalo a o jejich původu tam byla jen zběžná zmínka. Pak jsem jednoho dne slídl v bábově pracovně a přišel tam na starou knihu o historii po mamince. Napsal ji Íránec jménem Chorramí. Setřel jsem z knížky prach, vzal si ji s sebou večer do postele a užasl jsem, že je tam celá jedna kapitola věnovaná dějinám Hazárů. Celá kapitola o Hasanovu lidu! Dočetl jsem se v ní, že moji lidé, Paštuni, Hazáry pronásledovali a utlačovali. Stálo tam, že v devatenáctém století se Hazárové proti Paštunům vzbouřili, ale že Paštuni „jejich povstání s neslýchanou krutostí potlačili“. Moji lidé prý Hazáry pobili, vyhnali je z jejich území, vypálili jejich obydlí a ženy prodali. Stálo tam, že Paštuni